

in do iste dobe draginjska doklada 25 % njihovih sistemizovanih temeljnih plač.

Posl. grof Margheri se v imenu Nemceev izjavi v toplih besedah za nujnost predlogov.

A zgodil se je škandal, ko je deželni glavar odredil glasovanje.

Učiteljja proti — učiteljstvu.

Da, zgodil se je škandal, ki mu ga menda ni para! V XV. seji deželnega zbora kranjskega je posl. E. Gangl v sijanjem govoru poldrugo uro razpravljaj o razmerah kranjskega učiteljstva ter je razvil naravnost pretresujočo sliko bede, ki razjeda in uničuje naš učiteljski stan. Ta govor, kakor že omenjeno, priobčimo v celoti. Govoril je tudi o drugih vprašanjih, ki so tesno zvezana z regulacijo učiteljskih plač ter kazal z nepobitnimi dokazi na potrebo nujne rešitve vseh teh vprašanj. Prav tako je tudi posl. dr. Triller z energično besedo pozival večino deželnega zbora, naj ne zavlačuje rešitev tega vprašanja, v imenu Nemceev pa je posl. grof Margheri poudarjal, da moramo ob vsaki priliki kazati na nujnost rešitve učiteljskih zadev! Toda vse — bob ob steno! Vstal je dr. Šusteršič — propovednik numeriranja učiteljskih kosti! — ter kratkoma zavrnil nujnost Ganglovih predlogov! Pride glasovanje. Zdaj bi si človek mislil, da bosta za te predloge, katerih sprejetje bi bilo kranjskemu učiteljstvu v največjo korist, glasovala vsaj oba klerikalna poslanca — učiteljja, Ravnikar in Jaklič. A zgodil se je škandal: tudi oba učitelja sta bila proti koristim učiteljstva! Škandal vseh škandalov! Poslanci S. L. S., seveda tudi oba učitelja-poslanca te čedne stranke, so bili celo proti predlogu dr. Trillerja, da naj se prizna draginjska doklada vsemu učiteljstvu. — Kranjsko učiteljstvo je ostalo zopet praznih rok; staro trpljenje je njegov delež. Za to se naj učiteljstvo zahvali prijateljici učiteljstva — S. L. S. — zahvali pa naj se tudi svojima vrlima tovarišema, učitelju Ravnikarju in Jakliču! Sramota takim ljudem! —

Toda sramote še ni bilo dovolj! — Sedaj pride na vrsto

Nujni predlog

poslanca E. Gangla in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se nalaga, da izdela do prihodnjega zasedanja deželnega zbora zakonski načrt volilne reforme za deželni zbor kranjski, ki naj sloni na principu enakosti, direktnosti, tajnosti in splošnosti, in sicer na proporcionalnem sistemu.

Predlog je odkazati ustavnemu odseku, ki naj o njem poroča v treh dneh.

V formalnem oziru se predlaga, da naj se ta predlog po § 21. poslovnika obravnava nujnim potom.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1909.

Šlo je tu za koristi ljudstva, zlasti delavstva. Toda tudi ta nujnost je bila odklonjena s klerikalnimi glasovi in oba klerikalna učitelja-poslanca imata tudi del tiste zasluge, da ostanejo široke plasti našega ljudstva še nadalje — brezpravna masa! Prav je vzkliknil poslanec Gangl: „Delavstvo je doživelo v tej zbornici svoj drugi Sedan!“

A to še ni vse! Mera sramote, mera izdajstva še ni polna! V XIV. seji je razpravljaj deželni zbor o poročilu šolskega odseka glede načrta novega zakona o šolskem nadzorstvu.

Šolniki proti — sebi!

Posl. E. Gangl je v specialni debati o poročilu šolskega odseka glede načrta novega zakona o šolskem nadzorstvu stavil poleg 14 izpreminjavalnih predlogov tudi tri resolucije. O generalni in specialni debati bomo še poročali, ko dobimo stenografski zapisnik v roke. — Ganglove resolucije se glase:

I. Vlada se pozivlja, naj določi vsakemu okr. šol. nadzorniku pisarniško moč, ki naj po njegovih navodilih opravlja pisarniške posle, da ostane nadzorniku za glavno njegovo poslovanje dovolj časa.

II. Šolskemu odseku se naroča, da izpremeni § 39. tega novega zakona v tem smislu, da voli učiteljstvo samo o svoje zastopnike v deželni šolski svet. (In sicer ljudsko-šolsko dva, srednješolsko enega.)

III. Vlada se pozivlja, da odkaze personalni referat samo deželnim šolskim nadzornikom.

Ko je stavil deželni glavar te resolucije na glasovanje, so — čudom se čudimo! — obsedeli gospodje poslanci S. L. S., ki so učiteljskega stanu (Jare, Jaklič, Ravnikar) in odborniki „Slomškove Zveze“ in seveda vsi drugi poslanci iste stranke. Resolucije je posl. Gangl utemeljil tako, da je njih opravičenost jasna kot beli dan: kdor temu ne verjame, naj vpraša kaknega liberalnega ali klerikalnega okrajnega šolskega nadzornika, ako ni opravičena zahteva po olajšanju njegovega pisarskega — ne samo pisarniškega! — dela; naj vpraša vse učiteljstvo, ako se ne vjema z zahtevo, da si voli samo o svoje zastopnike v deželni šolski svet; končno naj vpraša vsakega živega človeka, ni li bolje, da opravljajo osebni referat deželni šolski nadzorniki, ne pa — vitez Kaltenegger! — Toda Jare, Jaklič, Ravnikar so bili proti resolucijam Gangla! Šolniki proti — sebi! Najbrže je zabičal Kaltenegger to, da morajo biti lepo pridni, četudi so sicer v srcu za to, kar odgovarja načelu pravičnosti! No politična morala je tako močna tudi pri klerikalnih šolnikih, ki stavljajo očitne koristi vsega učiteljstva — srednješolskega in ljudskošolskega — za svojo politično strast! — Da bodo okrajni šolski nadzorniki še nadalje v prvi vrsti pisarji, naj se zahvalijo S. L. S., pravzaprav je pa vse to zasluga „šolnikov“ Jarca, Jakliča in Ravnikarja, ki nimajo toliko vpliva v svoji stranki, da bi jo prepričali o tem, kaj bi bilo res vsemu učiteljstvu v korist! Žalostni šolniki! Bržkone bo še treba govoriti o tem žalostnem dejstvu. A učiteljstvo — tako srednješolsko kakor ljudskošolsko — mora priznati, da se je posl. Gangl zavzel za njegove najopravičenejše koristi, „šolniki“ S. L. S. pa so bili proti! Resnici na ljubo javljamo, kar se nam poroča z verodostojne strani, da je poslanec Ravnikar glasoval za III. resolucijo poslanca Gangla.

Tako je doigrana ta žalostna klerikalna igra z najvitalnejšimi interesi učiteljstva. Ravnikar, Jaklič, kako se še upata med učiteljstvo?!

Zvestim Slomškarjem.

(Dodatek k „Resni besedi“.)

„Kje naj se zdaj pritožimo, kje naj iščemo zaslombe?...“ Tako kliče „Liga X.“ v 10.

številki „Slovenskega Učitelja“. Ni težko odgovoriti. Za ušesa primite svojega dičnega predsednika Jakliča in odbornika Ravnikarja.

Ta dva Vam morata dati jasen odgovor, zakaj nista glasovala za draginjsko doklado vsemu učiteljstvu. Pri običajnem božičnem zborovanju ju postavite na zatožno klop, potem pa proč z njima, ker ona nimata srca za sotrpina! Sramovati bi se morali takih voditeljev in če niste že popolnoma slepo orodje v rokah S. L. S., potem se otrešite teh dveh zatiralcev svojega stanu! Vzdihovalje in tarnanje po toči ne bo hasnilo vam, še manj se bodo zmenili za to vaši poslanci, ki nimajo sre za one, ki so „v sili tudi silni“. Pokažite, da ste možje, ne pa analfabeti, ki jih vleče že vsak lemenatar čez drn in strn! „Kdor ni z nami, ta je zoper nas.“ Po tem klerikalnem geslu se ravnajte! Ni vraga, da se vas — delavnih in zglednih bojnikov — ne vstrašita slavna voditelja in vplivata na svoje tovariše — poslance, da se vas — in po vas tudi nas grešnikov — usmilijo. Ker ste pa tako neustrašeno pokazali svojo jezico v „Resni besedi“, zato pričakujemo, da ne boste požirali obljub, s katerimi vas bodo tolažili nadebudni kaplani. Sicer pa mislimo, da boste osrečeni z obljubami in celo pomagali udrihati čez tovariša Gangla, ki je napel vse moči, da bi dobili kak poboljšek. Veselite se obljub in mislite na nas, kako sodbo imamo o vaših poslancih Jakliču in Ravnikarju!

Lex Jaklič-Ravnikar.

Primera.

Poznamo Slomškarja, ki ima na dan 4 K 80 h plače. Ima ženo in devet otrok. Mož se je razjokal, ko je bral, da so klerikalci, med njimi generala Slomškarjev — Jaklič in Ravnikar, brezsrčno glasovala proti Ganglovim predlogom in celo proti 25 %, oziroma 35 % dokladi. Poznamo tudi Slomškarja, ki se baha, da ima 50 K dohodkov na dan. Ta se ni imel povoda razjokati, ker je ta Slomškar slučajno — Jaklič!

„Neustrašeno idite naprej — za vami stoji slovensko ljudstvo,“ tako je pisal Šusteršič Slomškarjem na Brezje. Pri glasovanju za 25 odstotno doklado pa si je mislil Šusteršič: „Neustrašeno počakajte malo — za vami stoji slovensko ljudstvo, ki vam ne bo kronice štel, pač pa kosti preštelo.“ — Oj, vi romarji, kako vas vlečejo vaši voditelji!

Tovariš in tovarišica!

Prosim, svinečnik v roke in izračuni sledeče: Moja mesečna plača je ... K ... h. Ako računim 25 % ali za oženjene 10 %, mi gre mesečno še ... K ... h. Tega poviška pa ne dobim, ker sede v deželnem zboru v večini taki poslanci, ki so izvoljeni na krščansko-katoliški podlagi, ker sta med temi poslanci tudi učitelja Jaklič in Ravnikar ter profesor Jare, katerih zadnja dva sta očitno glasovala tako, da ne zaslužim za svoje delo zgoraj omenjenega poviška.

Vsak človek je naš bližnji, tembolj bližnji si moramo biti tovariši. Povej mi, kakšen bližnji in še bolj, kakšen tovariš je to, ki mi odje priboljšek k uborni plači? Izprašaj svojo vest, ali bi ti mogel kot kristjan in tovariš odjesti

okrog 800 tovarišem in tovarišicam, katerih mnogi resnično stradajo, njim od poštenih ljudi-poslancev priznani priboljšek!? In če ti bo tak kristjan-tovariš deklamoval, da je on pravi krščanski katoličan, ali se ti ne bo zdelo tako deklamovanje profanacija krščanstva? Ali bi se moglo boljše definirati: Kaj je hinavstvo in laž? Ali ni bil Elijalt bolj pošten, ko je izdal svoje — v smrt, kakor taki, ki izdajajo svoje — v bedo in glad? Premotivaj poglavje o plačanih ali prodanih dušah! Judež se je obesil po izdajstvu Krista, sv. Peter se je razjokal, ko je zatajil svojega Učenika, a oni, ki so ti odjedli pošteno zasluženi kosček kruha, oni bodo cinično govorili otopelim ljudem (morda tudi tebi), da se potegujejo za koristi svojih bližnjih! Taka je zvestoba in kristjanstvo tistih, ki jih loči križ od nas! To je s tem dokazano!

Resna beseda „Slovenskega Učitelja“.

Preden se je zgodil škandal v deželnem zboru, je pisal „Slovenski Učitelj“, glasilo „Slomškove Zveze“, tako-le: „Dosti dolgo že trkamo, predolgo že trpimo. Čas je že vendar, da se otrnejo solze skrbnih učiteljskih soprog, ki ne morejo preskrbeti svojih dragih otrok. Kaj pa naj rečejo tisti naši tovariši, ki so po krivici prikrajšani vsled izjemne in naravnost neumljive postave o draginjski dokladi? Kje drugod bi trpeli postavo, ki enakotrpčim, enakodelavnim učiteljskim močem reže neprijetno divergentne kose kruha?! Ali bo ta „unicum“ postave še dalje mučil in dražil slovensko učiteljstvo? Pozivamo zlasti tiste moše, ki so zakrivilo to nesrečno kuriozitetu, naj jo čimprej popravijo. (Op. uredništva: „Slov. Učitelj“ je pozabil povedati, da je bil ta mož dr. Šusteršič!) Potrpeli smo dosti dolgo, tolažili smo se z upi, požirali smo obljube in same obljube, zdaj naj pridejo dejanja, če ne, bomo tudi mi, ki čutimo in živimo, delamo in trpimo s S. L. S., svoje ravnanje umerili po plačilu, ki se nam daje.“

Tako je pisal „Slov. Učitelj“ pred katastrofo; kako bo pisal po katastrofi? Trpimo dalje, tolažimo se z upi! —

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra K 184.441.27.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Blamaža celjskega okrajnega šolskega sveta.

Pod tem naslovom piše prijatelj šole v „Narodnem Dnevniku“: Kakor je bilo pričakovati, je deželni šolski svet v Gradcu razveljavil sklep okrajnega šolskega sveta celjskega, s ka-

Dalje v prilogi.

„napreč“; žal, da je zdaj prekasno, a le za zdaj. Pesem ostane veljavna tudi v bodočnosti in za prihodnje zborovanje bode se že prepevala. Časa je dovolj, zato se je lotim pozneje kedaj.

Želim Ti vspeha pri družbi sv. Mohora. Ti še dobiš kak petak, a jaz nič! Glasbena matica tudi letos ne izda nič mojega — ni denarja. (Za Medvedove „latinske“ Marijine pesmi jih imajo dovolj!) O Slovenci!

Nadzornik, kakor veš, je moj nasprotnik. Zaradi šole mi ne more kaj očitati, o mojem življenju pa še manj. In vendar išče povsod „dlak v jajci“, da bi me kako oškodoval. V m. decembru l. l. bil sem po neumnosti zatožen, na to sem se pri njem tudi ustmeno opravičeval. Letos (20./V.) pride k meni, zahteval je pa, naj se zopet pisмено opravičujem. Čuj, dvakrat po 7 mesecih in za nič-vredne stvari! Zdaj molčim, ker nočem razdraževati duhov — zaradi Št. Ferjana. V četrtek bo seja: če dobim omenjeno mesto bom molčal — sicer se z nadz. drugače pogledava. Pravica na dan!

Očital mi je o tej priliki tudi, kar si pisal v Edinosti lani o Kozani in o meni. Te-

pec! Ker pa misliš prositi sem ali celo v Kozano — če bi jaz šel proč, povem Ti, ne bo nič! Ljudstvo bi že bilo za Te a nadzornik Te „ne more“. Razumeš? Sklepaj, sodi. Bog Ti daj več sreče drugod. Nadejam se, da bo potem bolje, če glavar vaš odide. L. osobno dobro poznam. „Die berühmte“ Č. bila je njegova ljubica — revež jo je strastno ljubil. Kako se vse spreminja!

V Cerovem smo se v nedeljo dobro zabavali. Meni je prišla teden dni poprej uradna prepoved, da ne smem sodelovati ne za ne pri „Besedi“, ančeš „učitelju dolžnost je ljudstvo poučevati in voditi k treznosti“. A jaz? — Dne 22. t. m. pojdemo pa v Mirnik k Jezovi veselici.

Franica povila je v petek (18. t. m.) ob 2 1/2. zjutraj čvrstega dečka. Zdravi smo vsi; enako želimo Tebi i soprogi, koja oba srečno pozdravljam.

Tvoj

H. Volarič.

Kozana 14./6. 90.

Leta 1891.

L

(Kratka vsebina: „Po učiteljsko“ se mi godi. 2. Nanovo izdane „skladbe“. 3. Cavalleria rusticana. 4. Pri pesniku Gregorčiču. 5. 3krat prosil stran, tudi na Barje. 6. Zopet nadzornik V.)

Dragi Janko!

Vendar! — porečeš, dobiš moj list. Dobro vem, da večkrat misliš, kaj neki pomeni moj molk. Veš — nekaj lenoba, nekaj opravila, nekaj pa odlašanje, to je uzrok, da Ti nisem pisal. Saj posebnega tudi ni. Pri meni je vse po starem in po učiteljsko; Marsikaj dobrega in prijetnega, a tudi mnogo grenkosti in sitnosti.

Po dolgem „semintje-pisanji“ sem končno dobil od Blaznika svoje skladbe. En zvezek Ti pošljem kot prijatelju. Prosim pa, da ne pišeš o njem ocene, ker mislim in pričakujem iz drugih peres „rešetarja“. Tvoja kritika — kot prijatelja — bi ne imela pravega vspeha. Nadejam se pa, da bodo pesmi v obče ugajale. Piši mi, kaj misliš Ti o posameznih, zanimala me bo Tvoja sodba. Naročil ni veliko, toda pošiljam le takim, kjer se mi zdi, da vzamejo in — plačajo. Saj veš, kako je! Upam pa, da ne bo izgube. Ako se

to zgodi, tedaj izdam tje spomladi kaj drugega izmed svoje zbirke, ki ni majhna, kakor Ti je znano.

O počitnicah bil sem 12 dni v Kobaridu zaradi Jekšetove „zlate maše“. Morda si čital v N. Soči o tem. Ali imaš N. Sočo? Tudi sem napravil nekaj dni s pohajanjem po Vipavskem in o času razstave. Razstava bila je razmeroma jako krasna. To Ti je bilo one dni prijetno življenje v Gorici. Šel sem poslušat tudi Mascagnijevo „Cavallerio rusticano“. Lepo, dasi „ajnfah“ delo. Godba in igralci so prav dobro izpolnjevali svoje vloge. Čital sem, da nameravajo odpreti ljubljansko gledališče s to opero. To bo res zanimivo.

Bil sem tudi pri pesniku Gregorčiču — nesel sem mu 1 iztis. Bil je zadovoljen in vesel — se ve zabavala sva se izvrstno. Šolo sem začel 10. oktobra. Letos sem 3krat prosil proč — za man. Obljub imam veliko, toda vederemo! Tudi na Barje — pri Ljubljani — sem prosil, pa še nič ne vem, kako bo. Sprva sva nameravala s pesnikom, da bi me priporočil pri tamošnjih veljaki in v odločilnih krogih, a potem sva to opustila, ker so marsikateri tuk. veljaki odsvetovali, da

terim je suspendiral nadučitelja g. Gradišnika od šolskega vodstva. Nadučitelj Gradišnik je v vsakem oziru naprednjak in kot tak klerikalec trn v peti. Celjski okrajni šolski svet je skrajno nepostavno postopal in s tem ugodil želji klerikalcev, kar se ne more dovolj ožigosati. Dovolimo si sledeča vprašanja: Ali se celjski okrajni šolski svet zaveda, da je v zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti osivelega, za napredek šolstva se vedno v prvih vrstah bojujočega moža s tem nečuvnim sklepom neizmerno žalil in osramotil? Zasluzi li učitelj, ki si je pridobil na pedagoško-didaktičnem polju že toliko zaslug, tako ravnanje? Kako se pa s takim postopanjem šolskih oblastnih ponižuje in izpodkopa ugled vsega učiteljstva v očeh ljudstva in šolske mladine, tega si okrajni šolski svet gotovo ni bil vsvesti! Za božjo voljo, ali okrajnemu šolskemu svetu celjskemu ni znano, da imajo ljudskošolski učitelji svojo disciplinarno postavbo, ali je morda mnenja, da se klerikalec neprijetni napredni učitelj lahko — meni nič, tebi nič — odstrani in vržejo klerikalec v žrelo, da jih pogoltnejo. Ali se je okrajni šolski svet že potrudil najti provzročitelja nemira na celjski okoliški šoli? Ves svet ve, da je, odkar službuje na tej šoli g. učitelj Levstik, vsaka harmonija med učiteljstvom popolnoma izključena. Ta moč ne more pozabiti, da je že bil svoječasno šolski vodja in hoče tudi sedaj ravnati in ukazovati po svoji lastni volji, ne oziraje se na uredbe šolskega voditelja, ki mu je podrejen. Učitelj Levstik je hud klerikalec in kot tak nominiran kot bodoči načelnik učiteljskega društva „Slomškarjev“. Treba je torej g. Gradišniku preganjati, da se umakne in Levstiku izročiti vodstvo slovenske šole provzorično ali definitivno. Ker „gotovim“ gospodom morda te spletarije niso znane, jih pravočasno opozorimo, zakaj se je uprizorila gonja proti gospodu Gradišniku. Prišel bo tudi za gospoda Levstika plačilni dan.

Zahtevamo strogo in nepristransko preiskavo, ki bo gotovo razkrinkala vse klerikalne mahinacije, katerih končni cilj je odstranjenje naprednega nadučitelja in z njim naprednih učiteljev celjske okoliške šole. V slučaju, da najde preiskava v g. Levstiku provzročitelja nemira, tedaj pričakujemo njegovo premeščenje iz službenih ozirov. Upamo, da bo predsednik okrajnega šolskega sveta tudi napredne slovenske učitelje v bodoče ščitil in potrebno ukrenil, da se da od strani okrajnega šolskega sveta zaradi provzročene krivice globoko užaljenemu in osramočenemu nadučitelju Gradišniku primerno zadoščenje!

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.

(Dalje.)

Tov. Pesek je nadaljeval:

S primernim poukom domoslovja in zgodovine, s petjem, čtivo, primernimi izleti in šolskimi slavnostmi, s primerim poukom realij itd. itd. vzgojimo v otrokih spoznanje, da je res „biti slovenske krvi bodi Slovenec ponos“. Kažimo otrokom krasoto in geografsko važnost

naše domovine. Postojnsko jamo, „Savinjske planine, divna Gorenjska, vinorodne naše gorice, sinje Adrijsko morje v Trstu itd. itd. so svetovno priznani najlepši kraji, na katere smemo biti v resnici ponosni, da so naša domovina. Naša zgodovina je taka, da smemo biti ponosni na svojo preteklost. Slovenci so bili že v starih časih kulturno ljudstvo, ki se je pečalo s sadjarstvom in poljedelstvom, ko so drugi narodi še po gozdih medvede lovili Slovenci so bili napram turškim navalom jez, da se je mogla na zapadu razviti evropska kultura itd. itd.

Velezanimiva so bila izvajanja predavatelja, kako se da pri posameznih predmetih — zemljepisju, zgodovini, petju itd. — zbuhati in krepiti v otrocih narodno zavednost in narodni ponos. Pri teh zanimivih izvajanjih je navajal celo vrsto podrobnosti, kar kaže, da je tovariš Pesek problem narodne vzgoje temeljito preštudiral.

Dotaknil se je tudi vprašanja, učenja drugega deželnega jezika ter je s prepričevalnimi razlogi dokazal, da naj bo v ljudski šoli učni jezik materin jezik, da se pa naj skrbno goji tudi drugi deželni jezik. Ne le, da je nam potrebno znanje nemščine in da izvijemo nemškutarjem orožje iz rok, če se poučuje nemščino kot predmet — je predavatelj naglašal, da se naj nemščina (oziroma laščina na jugu) tam, kjer se mora poučevati skrbno in temeljito poučuje, da se jo bodo otroci res priučili. Znanje drugega jezika ni narodno nevarno, pač pa je nevarno polovičarsko znanje drugega jezika. Česar človek nima in ne zna, po tem hrepeni in iz tega hrepenenja po tujem se rode — odpadniki.

Za mladino, ki je šoli odrasla, je nasvetoval predavatelj: pritegnitev k društvenemu življenju; mladina naj čita, poje, tambura, telovadi, igra na gled. odrih; mladina naj potuje in se gospodarsko izobrazuje. Velike važnosti je končno organizacija našega kmetiškega, trgovskega in obrtniškega naraščaja.

Priporočal je, da bi se naj za mladeniče, ki se žele iti učiti trgovstva ali obrtništva, uvedla posredovalnica za vajence, ki bi skrbela za to, da bi se naši mladeniči šli učiti le v narodne trgovine in k narodnim mojstrom in da bi ne drli več kot dosedaj v potujeno mesto — Štajerskega posebnost v Gradec — k nam narodno sovražnim trgovcem in mojstrom, kjer se navzamejo narodne mrznje do svojega materinega jezika in svoje domovine. Doba od 14. do 20. leta starosti je najvažnejša v življenju vsakega človeka, ker v tej dobi se čisti nazor in kristalizuje se značaj. Vpliv v tej dobi prevladuje vse vplive v prejšnjih dobah ter je odločilen za vse poznejše življenje človekovo. Kaj nam pomaga še tako skrbna narodna vzgoja v šoli, če se pa potem navzame učenec pri nemškem mojstru sovraštva do vsega, kar je slovenskega. Brigajmo se za šoli odraslo mladino, kakor tudi kmet mora skrbeti za vsejano seme, da mu ga sicer ne zaduši plevel.

Le v narodni vzgoji mladine je naš spas, zakaj mladina, ki bo s ponosom ljubila svoj materin jezik in svojo domovino, bo trden jez zoper vse še tako hude navale ter bo ustvarila

našem teptanemu, preziranemu narodu boljšo bodočnost.

Celoga krasnega predavanja, žal, danes ne moremo objaviti. V debato je posegel urednik Lešničar in razložil, kako si vzgojujejo Srbi za Slavonijo in južno Ogrsko potom društva „Privrednik“ v Zagrebu obrtniški in trgovski naraščaj. Želel si je enake organizacije na Slovenskem, osobito za južno Štajersko, ki je prepleteno z nemškimi trgi in mesti, koder se nam izgublja na stotine obrtnega in trgovskega naraščaja. Tov. naduč. Knaflič je praktično pokazal, kako se da celo pri pouku nemščine gojiti ljubezen do materinščine. Gospa Kalanova je poudarjala potrebo primerne vzgoje ženskega naraščaja. Prekoršek je razpravljal, da mora vedeti vsak šolar, da je njegova prva domovina Slovensko, potem šele Avstrija. Žal pa, da se v mnogih šolah govori le o domovini Avstriji „o“ naši ožji domovini Sloveniji se pa ne izpregovori niti besedica. Če se je razpravljalo o Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, je pač umestno in potrebno, da se shvata in omeni, da je to naša ožja domovina Slovenija. Bodimo sicer patrioti — učimo otroke ljubiti našo domovino Avstrijo — a bodimo tudi narodnjaki — ter učimo otroke spoznati in ljubiti našo ožjo domovino Slovenijo. Zaključno govori še tov. Pesek o krasni nalogi, ki jo lahko opravljajo učiteljice med kmetiško žensko mladino.

O organizaciji napredne mladine je izpregovoril urednik Lešničar: Agrarno gibanje, ki ga zadnji čas opazujemo na Slovenskem, je prineslo k nam docela nove ideje o pomenu kmetiškega stanu za narod in državo, o njegovi organizaciji, o neizogibni potrebi obrambe lastne zemlje. O političkih zahtevah kmetov itd. itd. Eno je gotovo: stanovska zavednost našega kmeta se je mogočno prebudila in bo nevzdržno prodirala dalje. In ne le stare je prebudil tek časa, navdušila se je zlasti mladina, in kaj čuda, da se je oglašil v vrstah naprednih agrarcev, združenih v Narodni stranki, klic po organizaciji mladine? Niso ga zbudili mestni gospodje, izšel je iz kmetiških vrst in kaj čuda, da je našel povsod simpatični odmev? — Upoštevati bo predvsem treba, da bo imela bodoča organizacija napredne kmetiške mladine, agrarnega našega naraščaja, predvsem stanovski značaj. Na tem temelju se bo razvilo vse njeno bodoče delo.

Nekateri posebni cilji:

1. gojenje demokratizma, pravega tovarištva in prijateljstva; v organizaciji ne sme biti ne siromakov ne bogatašev, temveč samo za istimi visokimi cilji stremeči bratje...

2. Probuja ženske mladine. „Le žena, ki se svojemu pravemu poklicu ni odtujila, je prava žena“, je dejala češka pisateljica Miloslava Procházkova na prvem shodu slovanskih žen v Pragi l. 1897. V teh besedah tiči dober kos programa za vzgojo naše kmetiške žene. Ravnopravnost s tovariši, delo v javnosti za napredek

kmetiškega stanu, vzgoja k ljubezni do kmetiškega stanu, vzgoja k samozavesti — to so le nekateri cilji. Naša bodoča mati ne sme biti politična sovražnica svojega moža, ne sme svojih otrok vzgajati k veri v fatalizem, temveč k veri in zaupanju do samega sebe, v svoje jake moči. Kako ponosna so češka kmetiška dekleta, da se jih je postavilo v organizaciji češke agrarne mladine na stopnjo ravnopravnosti s tovariši! Kot apostolke so obljubile iti v dalnje resnice, da probude narodno in stanovsko zavest pod vaškimi strehami... Neverjetno je, koliko agitatorične sile tiči v navdušenih mladenkah, koliko žilave delavnosti, a mi doslej te delavnosti nismo upoštevali...

Govornik se je na to ukvarjal s praktičnim delom v okvirju organizacije, v kolikor se tiče ženske mladine; zasebni pogovori, sestanki, čtivo, zdravniška predavanja o pomoči in sili in postrežbi bolnikov itd.

Glavni cilj napredne organizacije kmetiške mladine bo seveda:

3. izobraževanje članov z vsemi tozadevnimi pripomočki;

4. gojenje trdne discipline, narodne zavesti itd.;

5. gojenje zmernosti in varčnosti.

O notranji uredbi in načrtih glede organizacije je govornik tudi obširneje razpravljal. O predavanju, ki je bilo navdušeno aklamirano, se je razvel daljši pogovor.

Popoldne je predaval podpredsednik „Zveze nar. društev“, dr. Koderman, o društvenem zakonodajstvu. Poslušali so ga vsi z velikim zanimanjem, zakaj govoril je z gladko in veščo besedo, ki je pričala, da je predavatelj izborni govornik in tudi strokovnjak v predmetu, o katerem je govoril. Naš društveni zakon datira iz l. 1867. in je plod revolucionarnega gibanja v burnem letu 1848. Govornik je potem razpravljal o društvenem zakonu, o društvih — političkih in nepolitičkih — o njih ustanavljanju, poslovanju in vodstvu. Čeprav je sedanji društveni zakon mnogo bolji nego je bil prejšnji, vendar je potreben temeljite reforme, ker političke oblasti lahko jako poljubno rabijo zakone. Leto 1848. n. pr. so bili Jugoslovani rešitelji Avstrije (Jelačić!), čez šestdeset let so pa sami veleizdajci. — Govornik je tolmačil tudi naslednje zakone o gledališkem redu (zakon iz l. 1850.), o motenju zborovanj (zakon iz l. 1907.), o motenju mirnega skupnega življenja narodnosti (zakon iz l. 1883.) itd.

Kakor je sicer potrebno, da se vsak natančno pouči o društvenem pravu in je v tem oziru predavanje dr. Kodermana velezanimivo in temeljito, predavanja žal, zaradi piclega prostora ne moremo v celoti priobčiti, opozarjamo pa čitatelje, da „Zveza nar. društev“ kmalu izda brošuro o društvenem pravu.

Tudi po tem predavanju se je vnel daljši pogovor, v katerega so posegli dr. V. Kukovec, L. Černe, R. Knaflič, Šetinci dr.

Po predavanju dr. Kodermana so se dali vsi udeleženci tečaja fotografirati. Slika je izborna izdelana — ter se dobi za 2 K pri odboru „Zveze nar. društev v Celju“.

Potovalni učitelj Ciril-Metodove družbe Ivan Prekoršek je govoril na to o društvenem življenju. Društva morajo dandanes, ko se je naš narod diferenciral, delovati popolnoma drugače kakor nekdanj. Čitalnice, nekdanja glavna opora našega narodnega gibanja po mestih in trgih, hiraajo, če se niso prilagodile današnjim razmeram. Boj, ki se vrši za obstanek v socialnem življenju, moremo izvajati le na strogo demokratski podlagi s izobrazbo. V društvih si bodimo enaki, manj izobražene moramo izkušati dvigniti na višjo stopnjo omike in to storimo le s prijateljskim medsebojnim občevarjem in predavanjem. Nekdanje čitalnice so bile manj izobraženim krogom zaprte in zaradi tega niso dosegle svojega pravega namena, to je izobrazbe nižjih slojev; današnja društva so nekaj popolnoma drugega in čim več jih je, tem bolje za nas, tem večji dokaz našega duševnega napredka in splošne prosvete. Nikakor pa ne gre prezirati v društvih našega ženstva,

bi šel jaz med Kranjce. Če bo, naj bo, in če ne bo, naj ne bo.

Bojim se tudi stroškov zaradi premeščenja. Ali je draga železnica (Ti gotovo veš, ker si skusil)?

Na vsak način dolgo več ne ostanem v Kozani. Razmere so tu za me neugodne, in sem sploh že sit Bricev. Sicer je pa tu zdaj mir, a jaz nimam orgljanja in s tem 150 fl., to je zame vendar veliko. Ti si srečen, kdo ve kdaj se meni stvar ugodno obrne?!

Naš nadzornik V. je pač čudak, že veš, jaz pa povsod naletim na njegove — sorodnike. Če bi tega ne bilo, udobil bi bil ali Kamenje ali Podgoro. Tu so delali na vse kriplje za me, toda zastoj: V. vkaže vse. Menda pa ne bo vedno tako! Čakajmo!

O počitnicah mi je umrl 3 tedne star deček: dobro zanj, boljše za me. Drugače smo vsi zdravi in še zadovoljni. Enako želim Tebi in g. Hermini. Ali je zdaj zadovoljna? — Kaj uganjaš? Piši, obljubim Ti, da ne bom več delal tako velikih — pavz. Pozdrav od obeh Tebi in g. soprogi. Vse dobro Ti želi Tvoj prijatelj

H. Volarič.

Kozana 17./10. 91.

II.

(Kratka vsebina: 1. Komaj čaka, da ide iz Kozane, izguba orgljanja mu je briška. 2. Razprodaja muzikalij. „Slovenec“. 3. Učitelj, služba na Barju. 4. Obisk v Begunjah. 5. Klodič — libreto.

Kozana 27./11. 91.

Dragi Janko!

Tvoj list s poslanim mi zvezkom sem dobil: Hvala! Veseli me, da se dobro počutiš v svoji službi — kdaj bom mogel jaz izjaviti o sebi tako? No, kdor čaka, menda i dočaka, saj pravijo tako, a čemo videti. Da bi jaz ne bil izgubil le orgljanja (in s tem 150 fl.) potem bi bilo bolje in ne mudilo bi se mi tako iz Kozane. Per bacco — 150 fl. za učitelja ni tako mala reč! Sicer že gre; ne morem tožiti, recimo o stiski ali pomanjkanju, a kar je bolje je bolje.

Omrzelo mi je tukaj in komaj čakam trenutka, da bi šel odtod. Gotovo, da dobim kako dobro mesto pri (ali celo „v“) Gorici. Saj drugod bi lahko dobil, če bi le hotel, toda za-me ni.

Skladbe res zelo hvalijo vsi. Skupil sem kakih 40 fl., razposlal pa sem kakih 200 zv. tako, da imam še mnogo dobiti. Upam pa, da oddam še iztisov. Z razprodajo muzikalij je pri nas res prava mizerija. „Slovenec“ je v

kritiki zelo laskav — kdo neki to piše? Jaz menim, da Kokošar, gotov pa nisem. Kar mi piše o kranjskem učiteljstvu, Ti verujem, tudi me ne žali, da nisem dobil službe na Barju. Nadzornik V. jo je vrhtega (prošnjo za službo namreč) po dnevu razpisa odposlal. Vendar pravega vzroka neimenovanju ne vem.

Tvoja mazurka je prijetna, dasi preprosta. Za ples bo ngajala in tudi se lahko svira. Ker sem Tvoj original pomazal, prepisal sem si jo na drug papirček, prepisi jo. Kaj se Ti zdi g. G.? — Kranjec, kaj ne!

Obiščem te prihodnje leto o počitnicah, ko pojdem v Ljubljano k razstavi (če ne bo kakega posebnega zadržka, n. pr. če bi bil premeščen).

Razpisana bo služba nadučitelja v Pevmi, Grgorju in Vrtojbi, toraj vse dobro. — V. Klodič mi je poslal 1 fl. za 1. zvezek in mi poslal eno neizdanih Krilanovih pesmi s prošnjo, da jo uglasbim ter mu jo pošljem. — Ali bi napravil Ti kaka libreto, jaz bi se rad lotil kakega večjega dela? Skušaj in piši mi, koj o tem. — Drugič pa še! Dobro se imej. Pozdrav od obeh obema. Vse dobro Ti želi

vern Tvoj A. Volarič.

(Dalje.)